

خلاصه سیاستی: از پژوهش تا تصمیم‌گیری

مهارت‌های عملی برای اعضای هیئت علمی

محمد رشیدی · پژوهشکده آینده‌پژوهی در سلامت، دانشگاه علوم پزشکی کرمان

مرور کارگاه قبل

ترجمان دانش: پل بین کشف و تأثیر — تبدیل «دانستن» به «انجام دادن»

ابزارهای دیگر

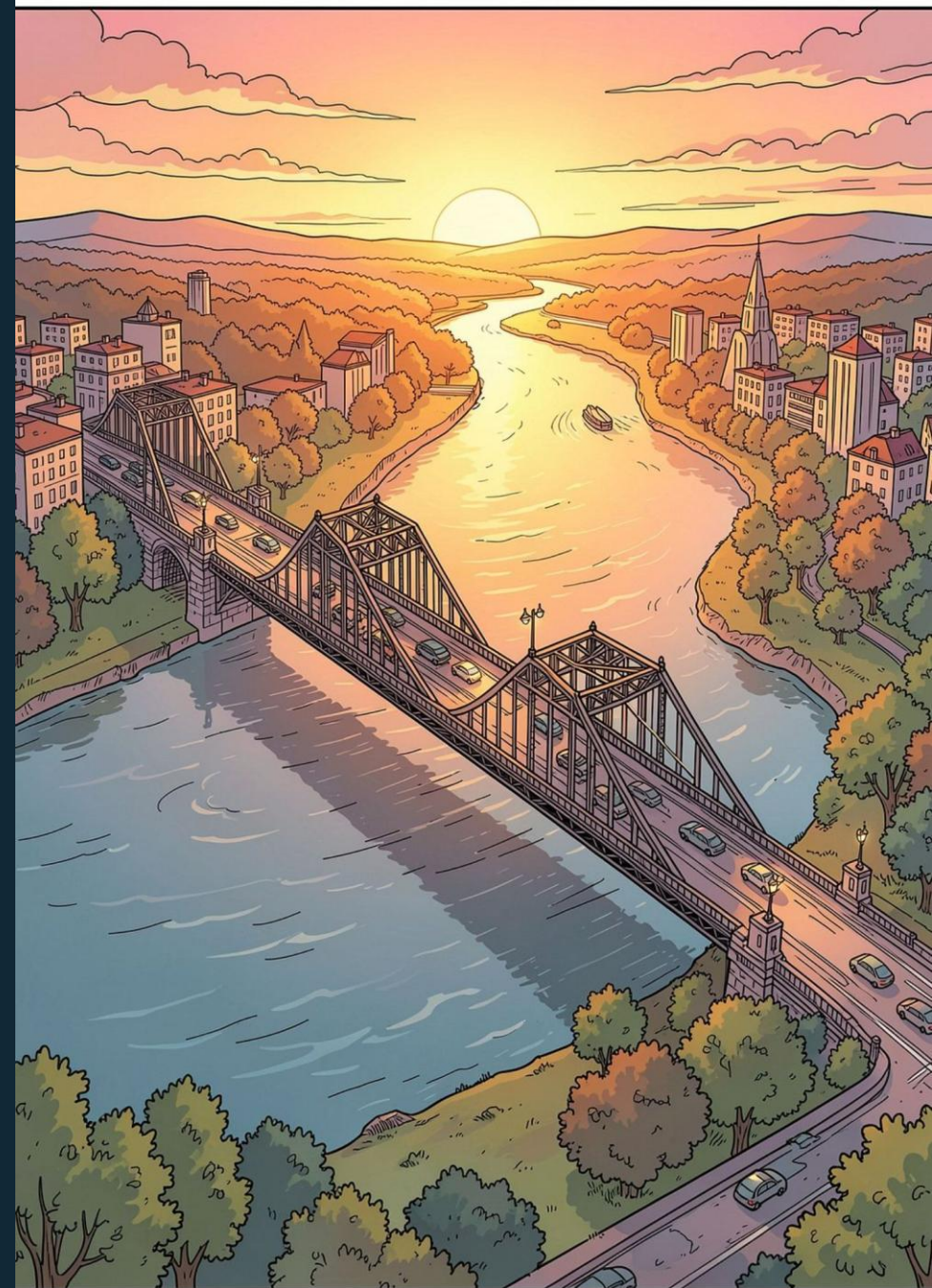
اینفوگرافیک، فیلم کوتاه، پادکست،
راهنمای بالینی، ژورنال کلاب

خلاصه سیاستی

مهمترین ابزار ترجمان دانش

تمرکز امروز

خلاصه سیاستی — از تعریف تا نگارش عملی

خلاصه سیاستی چیست؟

تعریف

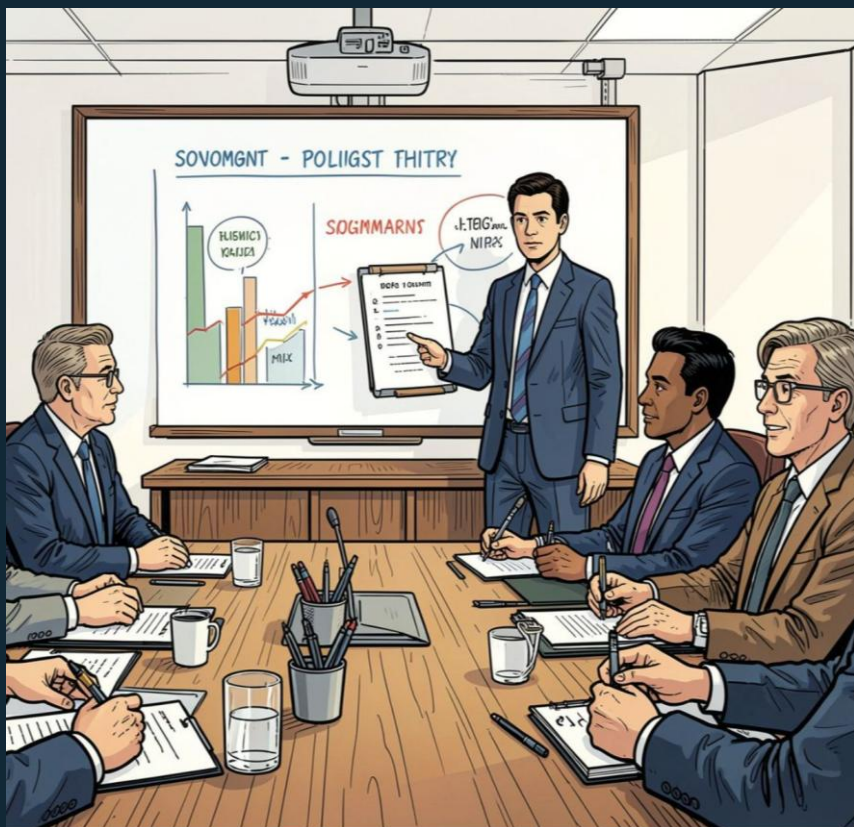
سندی کوتاه (۲ تا ۴ صفحه، ۱۰۰۰ تا ۱۵۰۰ کلمه) که یافته‌ها و توصیه‌های یک پژوهش را به زبان ساده به سیاست‌گذاران ارائه می‌دهد.

هدف

کمک به سیاست‌گذار برای تصمیم‌گیری بهتر و سریع‌تر

ویژگی‌ها

- مستقل و مبتنی بر یک موضوع واحد
- زبان ساده و غیرتخصصی

مقاله علمی برای هم‌رشته‌ای‌هاست؛ خلاصه سیاستی برای سیاست‌گذاران و مدیران.

چرا خلاصه سیاستی؟

ارتقای اعتبار علمی

امتیاز پژوهشی، جذب بودجه، مرجعیت علمی

کنترل روایت

اگر خودتان روایت نکنید، دیگران آن را تحریف می‌کنند

پایان کار، نه پایان راه

مقاله چاپ‌شده پایان تولید است، نه پایان تأثیر

ماندگاری و ارثیه علمی

تبدیل شدن به فردی که «تغییر ایجاد کرده»

هدفمند شدن پژوهش‌های آینده

دریافت بازخورد از ذی‌نفعان

بزرگتر شدن دایره تأثیر

یافتن مخاطب واقعی فراتر از هم‌رشته‌ای‌ها

پاسخگویی اجتماعی

دین به جامعه‌ای که هزینه پژوهش را پرداخته است

خلاصه حمایت طلبانه

به نفع یک گزینه خاص سیاستی استدلال می کند.
مناسب زمانی که پژوهش شما یک راهکار مشخص پیشنهاد می دهد.

خلاصه هدفمند و عینی

اطلاعات متعادلی درباره گزینه های مختلف ارائه می دهد.
مناسب زمانی که پژوهش شما چند راهکار پیشنهاد می کند.

بخش‌های اختیاری

- باکس‌ها و ستون‌های کناری
- مطالعات موردی (Cases)
- جداول و نمودارها
- عکس‌ها
- نام نویسندگان
- تعارض منافع
- تقدیر و تشکر
- منابع

بخش‌های الزامی

- عنوان
- خلاصه اجرایی
- مقدمه
- مشکل سیاستی
- متن اصلی
 - روش پژوهش
 - یافته‌های پژوهش
- توصیه‌های سیاستی
- کاربرست سیاست

عنوان خلاصه سیاستی

عنوان باید کوتاه (کمتر از ۱۰ کلمه)، جذاب و دقیق باشد. از اختصاری استفاده نشود.

اپیدمی چاقی کودکان در ایران

مقاومت آنتی بیوتیکی: تهدید خاموش

خطاهای پزشکی: بحران پنهان نظام سلامت

کمبود ویتامین D در دانش آموزان ایرانی

خلاصه اجرایی (چکیده)

جایگاه و هدف

در ابتدای خلاصه سیاستی می‌آید. هدف:
جذب خواننده به ادامه مطلب.

طول

۱۰۰ تا ۲۰۰ کلمه

محتوا

- مشکل چیست؟
- چرا مهم است؟
- چه راهکاری پیشنهاد می‌شود؟

مثال خلاصه اجرایی

حوزه پزشکی

موضوع پژوهش: مقاومت آنتی‌بیوتیکی در بیمارستان‌های ایران

«مصرف بی‌رویه آنتی‌بیوتیک‌ها در ایران باعث افزایش مقاومت میکروبی شده است. طبق آمار وزارت بهداشت، ۴۰٪ آنتی‌بیوتیک‌ها بدون تجویز پزشک مصرف می‌شوند. این مسئله باعث افزایش مرگ و میر ناشی از عفونت‌های مقاوم شده است. پژوهش حاضر با مرور نظام‌مند ۱۲۰ مطالعه، سه راهکار موثر را شناسایی کرده است: (۱) آموزش عمومی، (۲) نظارت بر تجویز پزشکان، (۳) ممنوعیت فروش آنتی‌بیوتیک بدون نسخه. توصیه می‌شود وزارت بهداشت برنامه ملی مبارزه با مقاومت آنتی‌بیوتیکی را با همکاری سازمان‌های بین‌المللی اجرا کند.»

ممنوعیت فروش بدون نسخه

نظارت بر تجویز

آموزش عمومی

مثال خلاصه اجرایی

حوزه پزشکی

موضوع پژوهش: خطاهای پزشکی در بیمارستان‌های ایران

خطاهای پزشکی یکی از علل اصلی مرگ و میر در جهان است. طبق گزارش سازمان جهانی بهداشت، سالانه ۲٫۶ میلیون مرگ در اثر خطاهای پزشکی رخ می‌دهد. در ایران، مطالعات نشان می‌دهد که سقوط بیماران بالاترین هزینه مستقیم (۵۲۶ دلار برای هر مورد) را به همراه دارد، پس از آن جا گذاشتن اقلام جراحی (۴۱۲ دلار) و جراحی در محل اشتباه (۷۱ دلار) قرار دارند. پژوهش حاضر با مرور نظام‌مند مطالعات، سه راهکار موثر را شناسایی کرده است: (۱) ایجاد سیستم گزارش‌دهی خطاها، (۲) آموزش ارتباط موثر به تیم درمان، (۳) اجباری کردن چک‌لیست‌های ایمنی بیمار. توصیه می‌شود وزارت بهداشت برنامه ملی ایمنی بیمار را با همکاری بیمارستان‌ها اجرا کند.

خلاصه اجرایی — مثال پزشکی

موضوع: کمبود ویتامین D در دانش‌آموزان ایرانی

طبق مطالعات اخیر، **۷۰٪ دانش‌آموزان ایرانی** دچار کمبود ویتامین D هستند — یکی از شایع‌ترین مشکلات تغذیه‌ای در ایران. این کمبود باعث ضعف استخوان، کاهش ایمنی بدن، و افزایش خطر بیماری‌های مزمن می‌شود.

پژوهش حاضر با بررسی ۵۰ مطالعه، سه راهکار موثر را شناسایی کرده است:

- غنی‌سازی مواد غذایی
- مکمل‌یاری رایگان در مدارس
- آموزش تغذیه به خانواده‌ها

توصیه: وزارت آموزش و پرورش با همکاری وزارت بهداشت، برنامه ملی مکمل‌یاری ویتامین D را در مدارس اجرا کند.

جمع‌بندی خلاصه اجرایی

1 خلاصه سیاستی، پل بین پژوهش و تأثیر است
سندی کوتاه و ساده برای کمک به تصمیم‌گیری سیاست‌گذاران

2 ساختار مشخص و عنوان جذاب
عنوان کمتر از ۱۰ کلمه، خلاصه اجرایی ۱۰۰ تا ۲۰۰ کلمه

3 نوع خلاصه را بر اساس یافته‌ها انتخاب کنید
حمایت‌طلبانه برای یک راهکار، عینی برای چند راهکار

مقدمه و مشکل سیاستی

مقدمه باید به چهار سوال کلیدی پاسخ دهد:

1

مسئله چیست؟

2

چرا مهم است؟
شدت و دامنه

3

علل مسئله چیست؟

4

تأثیرات مسئله چیست؟

ادعاها باید با حقایق و آمار محکم پشتیبانی شوند. طول: ۱ تا ۲ پاراگراف.

مثال ۱: خطاهای پزشکی در بیمارستان‌های ایران

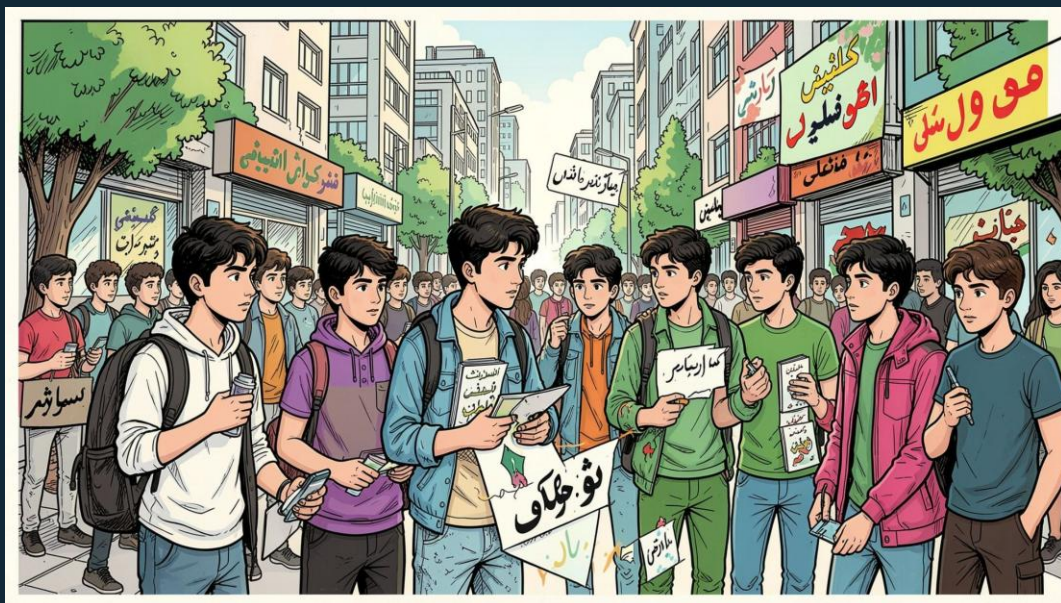

طبق گزارش سازمان جهانی بهداشت، سالانه **۲.۶ میلیون مرگ** در اثر خطاهای پزشکی رخ می‌دهد. در ایران، ۳ تا ۵ درصد بستری‌ها با خطاهای پزشکی همراه است.

علل اصلی: کمبود نیروی انسانی، خستگی، عدم ارتباط موثر بین تیم درمان، و نبود سیستم گزارش‌دهی خطاها.

تأثیرات: افزایش هزینه‌های درمان، طولانی شدن بستری، و کاهش اعتماد عمومی به نظام سلامت.

مثال ۲: مصرف دخانیات در جوانان ایرانی

طبق آمار وزارت بهداشت، **۱۵٪ جوانان ۱۵ تا ۲۴ ساله** ایرانی دخانیات مصرف می‌کنند و این آمار در حال افزایش است.

علل اصلی: دسترسی آسان، تبلیغات هدفمند صنعت دخانیات، و کمبود برنامه‌های پیشگیری در مدارس.

تأثیرات: افزایش خطر سرطان ریه، بیماری‌های قلبی، سکته مغزی، و بار سنگین مالی بر نظام سلامت.

متن اصلی: روش و یافته‌ها

روش پژوهش

- نوع مطالعه (مرور نظام‌مند، مقطعی، کارآزمایی)
- جامعه و نمونه
- ابزار جمع‌آوری داده
- روش تحلیل

یافته‌های پژوهش

- مهم‌ترین یافته‌ها
- استفاده از جداول و نمودارها

پاراگراف‌ها باید کوتاه و محدود به یک ایده باشند.

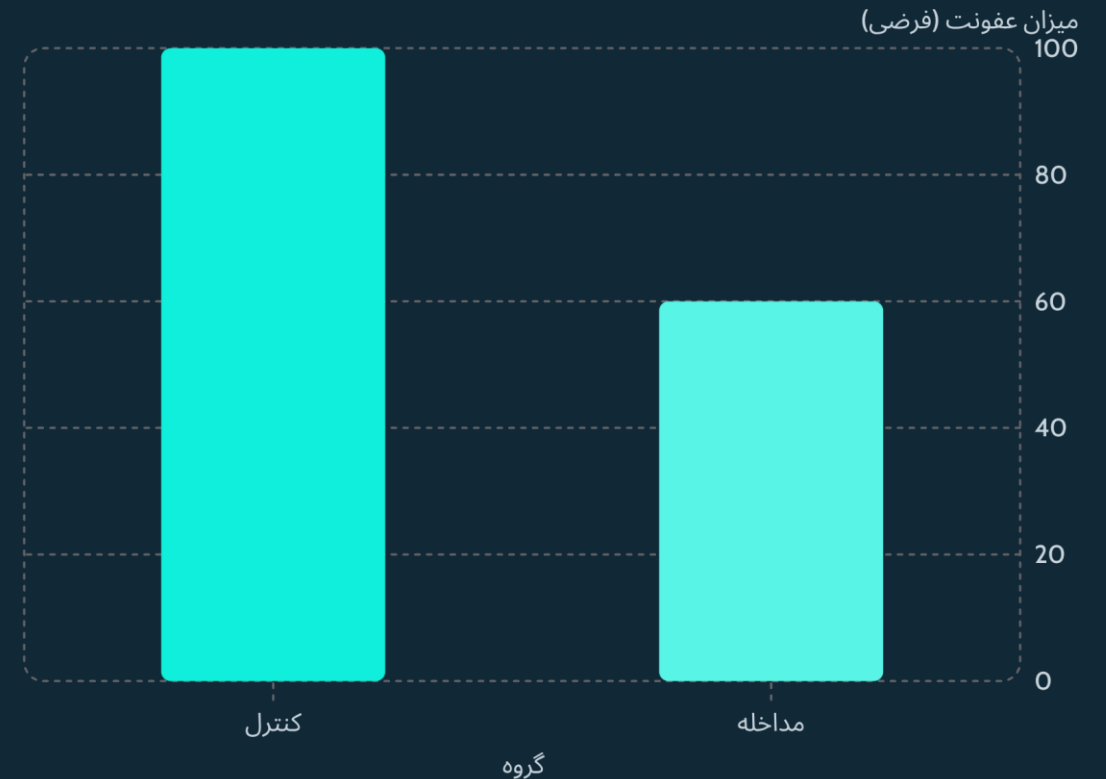
مثال ۱: تأثیر آموزش بهداشت دست

روش پژوهش

کارآزمایی بالینی تصادفی شده با ۲۰۰ پرستار از ۴ بیمارستان دانشگاهی تهران. گروه مداخله در کارگاه ۲ روزه آموزش بهداشت دست شرکت کردند. عفونت بیمارستانی به مدت ۶ ماه اندازه‌گیری شد.

یافته‌ها

- میزان عفونت بیمارستانی در گروه مداخله ۴۰٪ کاهش یافت
- رعایت بهداشت دست از ۳۰٪ به ۷۵٪ افزایش یافت

مثال ۲: تأثیر مصرف قند بر چاقی کودکان

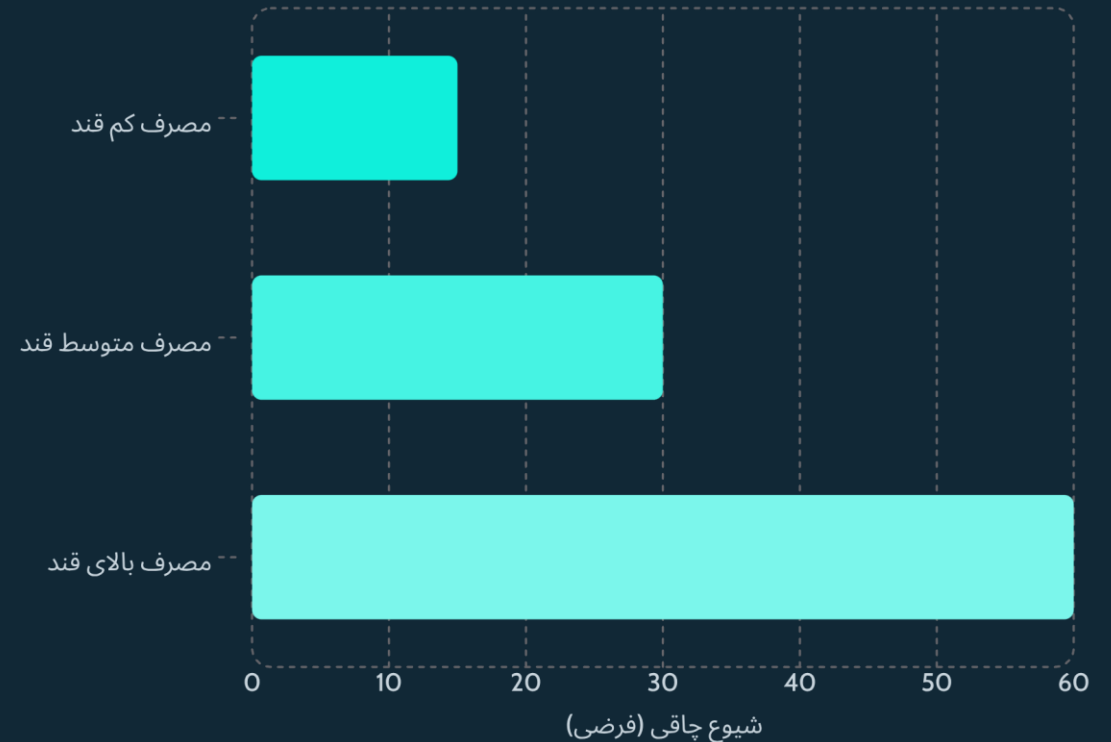
روش پژوهش

مطالعه مقطعی با ۱۰۰۰ کودک ۷ تا ۱۲ ساله از ۱۰ مدرسه در کرمان. اطلاعات تغذیه‌ای با پرسشنامه بسامد خوراک جمع‌آوری شد و BMI اندازه‌گیری شد.

یافته‌ها

- کودکان با بیش از ۲ نوشیدنی شیرین روزانه، ۲.۵ برابر بیشتر در معرض چاقی بودند
- ۶۰٪ کودکان چاق، مصرف بالای قند داشتند

گروه

توصیه‌های سیاستی

راهکارهای عملی برای حل مسئله — باید واقع‌بینانه و قابل اجرا باشند.

خلاصه عینی

حداکثر ۳ گزینه

خلاصه حمایت‌طلبانه

یک راهکار اصلی

ارزیابی هر راهکار

- مزایا و معایب
- هزینه‌ها و عوارض جانبی

توصیه‌ها: کاهش خطاهای پزشکی

1

سیستم گزارش‌دهی خطاها

طراحی سامانه ملی برای گزارش‌دهی بدون ترس از مجازات

2

آموزش ارتباط موثر

گنجاندن مهارت‌های ارتباطی در برنامه درسی دانشجویان پزشکی و پرستاری

3

افزایش نیروی انسانی

جذب پرستاران بیشتر برای کاهش خستگی و بار کاری

4

چک‌لیست‌های جراحی

اجباری کردن چک‌لیست‌های ایمنی بیمار در تمام بیمارستان‌ها

توصیه‌ها: کاهش مصرف دخانیات در جوانان

1

افزایش مالیات بر دخانیات

افزایش قیمت سیگار برای کاهش مصرف در جوانان

3

برنامه‌های آموزشی در مدارس

گنجاندن آموزش مضرات دخانیات در برنامه درسی مدارس

2

ممنوعیت تبلیغات دخانیات

ممنوعیت کامل تبلیغات و حمایت مالی صنعت دخانیات از
رویدادهای ورزشی و فرهنگی

4

مراکز ترک دخانیات

ایجاد مراکز رایگان مشاوره و ترک دخانیات برای جوانان

کار بست سیاستی

نحوه بکارگیری راهکارها در شرایط فعلی و با امکانات موجود — پیوند یافته‌های پژوهش با تصمیم‌گیری

ارکان کاربست سیاستی

موانع اجرایی

شناسایی چالش‌ها و راه‌های غلبه بر آنها

تأثیرات احتمالی

بررسی پیامدهای قابل‌انتظار توصیه‌ها

ارتباط پژوهش و سیاست

پیوند مستقیم یافته‌های پژوهش با
توصیه‌های سیاستی

مثال ۱ — حوزه پزشکی

کاهش خطاهای پزشکی

با توجه به علل پیچیده خطاهای پزشکی، به‌کارگیری اصلاحات جامع و سیستمی در چهار سطح ضروری است.

سیستم کنترل خطاهای پزشکی در ایران

اصلاحات جامع باید هم‌زمان در سطح فردی، بیمارستان، دانشگاه و وزارت بهداشت اجرا شوند تا تأثیر پایدار داشته باشند.

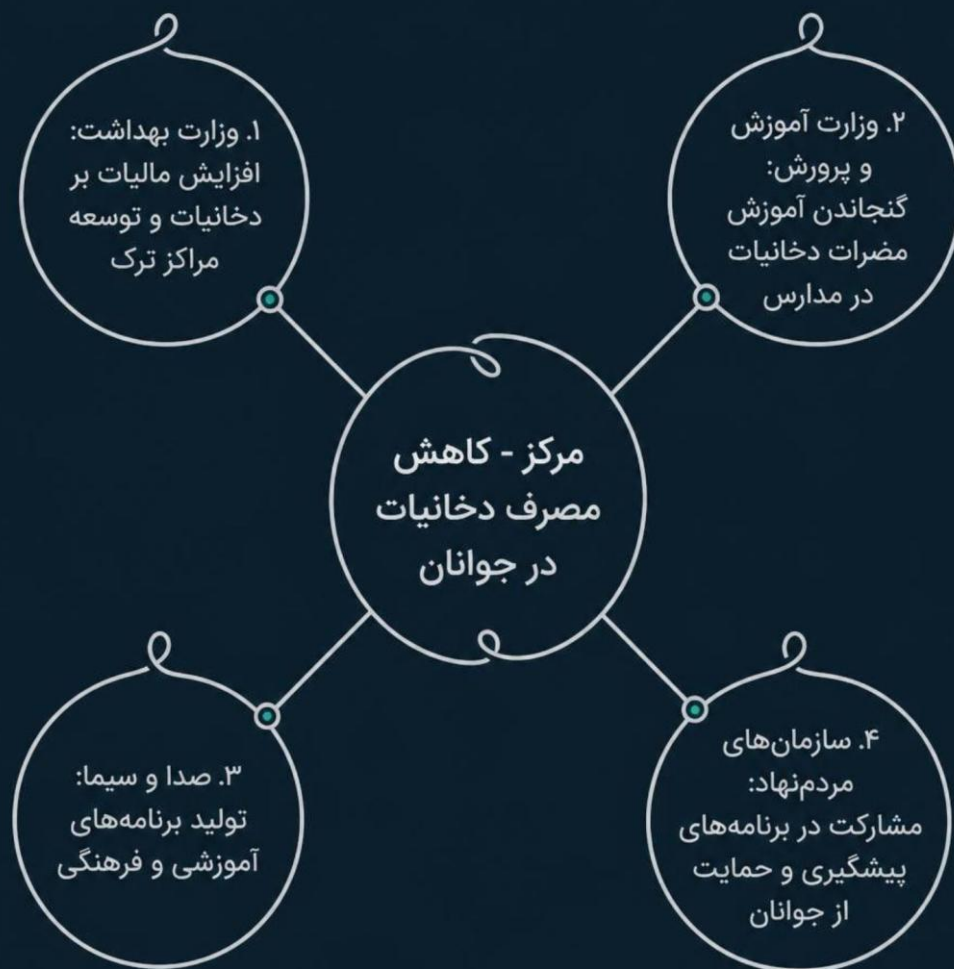

مثال ۲ — حوزه پزشکی

کاهش مصرف دخانیات در جوانان

برای کاهش مصرف دخانیات در جوانان، نیازمند رویکرد چندبخشی هستیم.

مدل چندبخشی کاهش مصرف دخانیات

همکاری بین‌بخشی میان وزارت بهداشت، آموزش و پرورش، صدا و سیما و سازمان‌های مردم‌نهاد، کلید موفقیت این رویکرد است.

ساختار خلاصه سیاستی

هر خلاصه سیاستی باید این چهار بخش را به ترتیب و با زبانی کوتاه، ساده و جذاب پوشش دهد.

✓ عنوان

✓ خلاصه اجرایی

✓ مشکل سیاستی

✓ توصیه‌های سیاستی

جمع‌بندی

خلاصه سیاستی، پل بین پژوهش و تصمیم‌گیری است.

۱. کوتاه و جذاب

کوتاه، ساده و جذاب بنویسید

۲. عملی و قابل اجرا

توصیه‌ها باید عملی و قابل اجرا باشند

۳. انتخاب ابزار

ابزار را بر اساس مخاطب انتخاب کنید

از توجه شما سپاسگزارم — محمد رشیدی

پژوهشکده آینده‌پژوهی در سلامت، دانشگاه علوم پزشکی کرمان